

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כד.

יה א מיי פ"ו מהל'
טומאת מת הל' 7:

רבינו חננאל

הנה ר' מאיר מתיר דלא חייש לבקיעת הנוד ור' יהודה דחייש לפיכך אומר. ושניין איפוך ואימא הכי הא מתני' דקתני אוכלת בתרומה ר' יהודה היא דלא חייש למיתה והאי דקתני אסור לאכול ר' מאיר דחייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר ואסיקנא ר' מאיר למיתה חייש לבקיעת הנוד לא חייש. ואסיקנא לר' יהודה לעולם לא חייש למיתה ואמאי אסר בין משום דלית ליה ברירה. פי' מי יברר לנו כי ודאי היין הנשאר הוא התרומה והמעשר שמא אותו ששתה הוא היה התרומה והמעשר וכבר פירשנוהו בשחיטת חולין ובכמה מקומות לפיכך לא הארכנו בה עכשיו. וזה שאמר לכשיבקע הנוד אם ישאב וישתה הוא שותה טבלין שכבר נקרא הנוד אבל כל זמן שהנוד קיים אינן טבלין דאמרינן הנה התרומה והמעשר בנוד (ה) הא דתנן ביוה"כ רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנינן לו שמא תמות אשתו מעלה עשו בכפרה: (ג פ"י הבהמה מחיצה בידי שמים היא ועמידתה ברוח היא:

חשק שלמה על ר"ח

(א) נראה דל' לדברי ר"ח קאמר והא דתנן וכו'. (ב) נראה דתנן כן וכו' רב אחא צר יעקב אמר כל מחילה וכו' פי' הנהמה וכו'.

אופרין. ואמרין גורה שמה יצקע הנוד ולא יצא לדי צרירה ונמלא שותה טבליס אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתה אדם ור' מאיר לא חייש: איפוך. לא שנינהו אצ"י כדקאמרת אלמא איפכא שנינהו אצ"י הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ ולאו מהלוקח יין שנינהו אצ"י אלמא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: קשיא דרבי מאיר. דבקיעת נוד ארצי מאיר דסוכה: דלית ליה ברירה. ואפי' אינו נצקע אסור: אבשיבקע. נצין דצבר כלומר ללא חיישין לה: מתקנינן לו. מומנין לכהן גדול לערצ' יוה"כ: שמא תמות אשתו. וכתיב (ויקרא טו) וכפר צעדו וצעד ציתו ציתו וזו היא אשתו: בבפרה. צכפרת יוס הכפורים עשה צו מעלה זו שחשש צה צמדי ללא חייש צעלמא: ופרבינן צין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמה תצרת צין למ"ד משום שמה תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא מחילה היא ורצנן גזור שמה תצרת או תמות תינת גצי סוכה מצוי וציראות דר' מאיר לתומרא אצל גצי גולל ר' מאיר מקיל וכיון דמדאורייתא צטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל: א"למא תנן. צעירוצין דבר שיש צו רוח חיים מטמא משום גולל ור' מאיר מטהר. וה"ה דמצי למיפרך ממתנית' דלעיל דקתני ולא גולל לקצר אלא ממתני' אלימא ליה לאקשוי ועוד משום דקתני מטהר צהדיא לשון קולא: רוח חיים לאו צדי אדם הוא שהרי אין רוח צדו לנפשו: העומדת ברוח. על ידי רוח: א"ו מחיצה היא. דעיקר עמידתה דבר שאין צו ממט הוא: דאוקמה בנוד תפוח. סמך הדופן על הנוד תפוח צרות: הרי

(א) עירובין לו: וכו'. (ב) שם דף לו: וכו'. (ג) יומא ב יד. (ד) עירובין טו. ע"ש. (ה) יומא ב. (ו) שם, (ז) יבמות עו: גיטין מה. (ח) ע"ן בריבור שלפני זה.

ליקוטי רש"י

אופרין. דלית להו צרירה לומר מן החולין הוא שותה ותרומה ומעשר ראשון נותרין נוד [כ"ק טו:]. עד שיפריש ממש דקסברי אין צרירה ואכל כוס וכו' יש לומר שהוא תרומה ומעשר ואפילו מראשון וכו' [מעילה כב:]. דלית להו צרירה בתולה צדעת עצמו שהוא עצמו מוליא את היין [גיטין כה:]. אבשיבקע. נענין דצבר לאוסרו כלומר ללא חיישין להכי ללא שמה דאי צני מסר ליה לשומר [עירובין לו:]. ומטמא משום גולל. אס עשאו גולל לקצר מטמא לעולם צהל כמת עצמו ואפילו יטול ממש דתניא צ' צהמה המקשה (חולין עב.) כל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק [עירובין טו:].

הגהות וצינונים

(א) צ"ל מערב (מנחם משיב נפש): (ב) צ"ל מה הוא (כ"ה בר"ש דמאי פרק ז מ"ד): (ג) רש"א (גליון) ולפי' הרש"ל ל"ג ליה ועיין ילקוט מפרשים: (ד) צ"ל דניחא ליה (כ"ה בר"ש יח שם): (ה) יש להוסיף בכותב א"איו שארצה אגרש: (ו) צ"ל מהא (כ"ה בר"ש שם): (ז) צ"ל היתה גרושה (כ"ה בר"ש שם): (ח) ובזמן מרובה חיישינן שמא (כ"ה בתוס' יבמות יח ע"א ד"ה דלמא): (ט) תיבת "לאלתר" מיותר (ר"ש מדעסור) ועיין ילקוט מפרשים: (י) צ"ל וצ"י יוחנן (בארות המים): (יא) צ"ל לית ליה ברירה (ר"ש דעסור): (יב) רש"א (גליון): (יג) צ"ל ובי (דפור):

צין ירדו ללא ירדו ומיהו טעם זה לא יתכן דגצי אס צא חכם נמי מתני' התם צכל ענין וחשיב ליה צרירה והא דפריך צמרובה (צ"ק דף ט:.) דר' יוחנן אדר' יוחנן צההיא דכל המתלקט וצההיא^ב דאחינן שחלקו לקוחות הן ולא מחלק צין זו לזו משום דכל המתלקט מצבר דצרו צפירוש [וסומך להצבר ע"י תנא^א] ניחא^ב ליה למימר לעולם דכל הנלקט דקתני ועוד ניחא ליה למימר לעולם לא תיפוך ועוד דאפי' הוה מחלק אכתי קשה ליה מההיא דאמר ר' יוחנן צריש כל הגט (גיטין דף כה.) אף אחרון אינו פוסל משום דאין צרירה אע"פ שצבר דצרו כשאומר איזו שארצה אגרש צו ומיהו כי מנריך צריש כל הגט^א תרי מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר צריכותא דמההיא דלקוחות הן לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו פוסל מטעם דפרישית ועוד יש לומר דהא דדייק ליה לרבי יהודה צרירה מיהא^א דלכי מיית הוה גיטא היינו משום דמוקי פרק מי שחזו (שם דף עג:) צאומר מעת שאני צעולם דהיינו שעה אחת קודם מיתתו שלא היתה השעה מצוררת ולצסוף כשמת אמרי' הוצר הדבר שאותה שעה אחת היתה^א ולפי טעם זה אין לדקדק מדשמואל ומכל מקום פי' הקונט' אמת דהא צריש כל הגט (שם דף כה:) צההיא דהריני צועלך ע"מ שירצה אצא וצההיא דצכל מערבין (עירובין דף לו:) צההיא דאס צא חכם לנזרה אע"ג דהוה תנאי משמע דלא מהני למאן דלית ליה צרירה ואס תאמר דהכא לא חייש ר"מ למיתה וצפרק ארצעה אחין (יצמות דף כו.) תנן ד' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים אחיות הרי אלו חוללות ולא מתיצמות ומפרש התם צגמרא משום דקסבר אסור לצטל מלות יצמין דלילמא אדמיצס חד מיית אידך וקצטלת מלות יצמין וההיא משנה רצי מאיר כדמוכח צפ"צ דיצמות (דף יח.) משום דסתם מתני' ר"מ ויש

רבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון אופרין איפוך ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אמר לך ר' מאיר מיתה שכיחא בקיעת הנוד לא שכיחא אפשר דמסר ליה לשומר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה טעמא דר' יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד אלא משום^ב דלית ליה ברירה ולא חייש ר' יהודה לבקיעת נוד והא מדקתני^ב סיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבליס למפרע ואמר להו לכשיבקע מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד התם ר' יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר לדידי לית לי ברירה אלא לדידך דיש ברירה אי אתה מודה דשמא יבקע הנוד אמר ליה לכשיבקע ולא חייש רבי יהודה למיתה והא תנן ר' יהודה אומר אף^א אשה אחרת מתקנינן לו שמא תמות אשתו הא איתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעלה עשו בכפרה בין למאן דאמר שמא תמות בין למאן דאמר שמא תברח מדאורייתא מחיצה מעליא היא ורבנן הוא דגזרו בה אלא מעתה לרבי מאיר תטמא משום גולל אלמא תנן^ג רבי יהודה מטמא משום גולל ורבי מאיר מטהר אלא אמר רב אחא בר יעקב קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד תפוח ברוח אינה מחיצה הרי עומדת ברוח בידי אדם הרי

לומר דלכולי עלמא חיישי' התם למיתה דלאחר שייצם לאחת פעמים שממתין השני זמן גדול מלחלוץ ומלייצם וחיישינן^א שמה ימות צינתיים אצל שמה ימות צומן מועט לא חיישינן צבקיעת הנוד דהכא וא"ת והא לא חייש ר"מ לשמה מת דומן מרובה צפרק כל הגט (גיטין דף כה.) דקתני צת ישראל הנשואה לכהן והלך צעלה למדינת הים אוכלת בתרומה צחוקת שהוא קיים ואצ"י לא מפליג התם צין שמה מת לשמה ימות וסוגיא דשמעתין דפרק שני דיצמות כאצ"י דמשמע דקיבלה אצ"י מרצה וי"ל דאצ"י מדמה פרק כל הגט חששא דשמה מת דומן מרובה לשמה ימות לאלתר דמאן דחייש להאי חייש אצל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמה מת לשמה ימות לאלתר^א דהא רצי יהודה דחייש לשמה ימות לאלתר גצי צקיעת הנוד ואס חיימינן לומר דחייש נמי לשמה מת לאלתר א"כ אשת כהן שינא צעלה מפתח ציתה לא תאכל בתרומה מכיון שנתעלס צעלה מעיניה ונריך שיהא צעלה תמיד לפניו צעשה שהיא אוכלת: רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אופרין. הא דצעי למימר צשמעתין וצעירוצין (דף לו:) וצגיטין (דף כה.) וצמרובה (צ"ק דף ט:.) טעמא דר' יהודה משום דלית ליה צרירה אע"ג דקתני צהדיא משום צקיעת הנוד דכוותי' אשכתן טובא שאין הגמרא חושצ עיקר טעם אוחו טעם המפורש צמשנה פרק התערובות (צחיס דף עו:) גצי אצרי תמימה שנתערבו צאצרי צעל מוס וצפרק שלישי דצצועות (דף כה:) גצי צצועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייז דצרי ר"ע וצפרק שני דמכות (דף לו.) גצי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייז ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רצי יהודה לית ליה צרירה אלמא סצירא ליה כר' יוחנן דצריש כל הגט (גיטין דף כה.) וצפרק מעשר צהמה (צבורות דף לו.) דאמרין האחינן שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ציוצל אס כן היאך מנא ידיו ורגליו צצית המדרש^א דלא משכחת דמייתי צבורים אלא חד צר חד עד יהושע צן נון דצפרק החוצל (צ"ק דף לו.) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי גצי דין יוס או יומים וכן נמי לר' יוסי דמסקפא ליה התם אי כקנין הגוף דמי או לאו והכא לית ליה צרירה וכי האי גוונא דייק צסוף השולח צגיטין (דף מה.) וי"ל דמדן יוס או יומים אין ללמוד צעלמא אלא גצי מילי דעצד לחוד דהתם כמיצי קראי דכספו ותחת ידו ומיהא טעמא לא מייתי לה צהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דלית ליה הך סצרא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אצל אינך אמוראי הוו אמרי דאע"ג דאין צרירה אין מחזירין כדקאמרי' צריש כל הגט (שם דף כה.) וצפרק מעשר צהמה (צבורות דף לו.) דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדרי' ציוצל ירושה ומתנה לא ור' יוחנן לא קשיא מרצי יהודה דהוה מפרש טעמא משום צקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דע"כ לית ליה^א כמו שאפרש וא"ת דהכא לית ליה לר' יוסי צרירה וצפרק מי שחזו (גיטין דף עג:) אית ליה צרירה דתנן ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוה גיטא ולמאן דמחלק צריש כל הגט (שם דף כה.) צין תולה צדעת עצמו לתולה צדעת אחרים ניחא ורצא ללא מפליג התם מפרש טעמא [משום צקיעת הנוד ורצה מפרש טעמא^א] פרק צכל מערבין (עירובין דף לו:) משום דצעינן ראשית ששיריה ניכרין ומיהו אכתי קשה דצפרק צכל מערבין (שם) משמע דלית ליה צרירה לר' יוסי גצי מעשר שיש לי צצית מחולל על סלע שעתלה צדי מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דצההיא דמי שחזו הדבר עומד להצבר צודאי שהרי או יחיה או ימות ויש ליה צרירה טפי מההיא דסלע שעתלה צדי מן הכיס דשמה לא יתצבר הדבר לעולם דכי^א האי גוונא נוכל לתרך דשמואל אדשמואל^ב: תלמוד